

Red. și Adm.:
Școala No. 4.
Str. Dejavrancea 23
Apare la 5 și la 20
a fiecărei luni

FOAIA ȘCOLARĂ

Abonamente:

Pe un an Lei 120
Pe jum. an Lei 60
Inserțiuni și reclame
se publică după tarife
Manuscrisele nu se
:: inapoiază ::

ORGANUL OFICIAL AL REVIZORATULUI ȘCOLAR DIN BIHOR

IDEALIZAREA TRECUTULUI

Să nu uităm un singur moment că școala primară și chiar cea secundară sunt școli din care nu vom căuta să scoatem savanți, în care nu vom urmări un scop material, ci ne vom sili să scoatem oameni capabili de muncă, vom urmări dar un scop formal. Conștienți de această menire a școlii primare mai cu seamă, ne vom feri să credem prea mult în formula devenită banală: adevărul înainte de toate! Nu avem să spunem că suntem adepții minciunii și să cerem învățătorului să denatureze faptele, servindu-se de plăzmulți ca de niște mijloace de educație. Vrem numai să arătăm că nu e nevoie — pentru a educa lăneretul — să-i spunem toate păcatele și scăderile trecutului cu oamenii săi. De sigur că și din păcate putem învăța multe, dar nu prin păcate vom putea forma sufletele copiilor. Privirea păcatelor cere un ochiu critic, un suflet mai copt și care este atât de tare ca să nu cadă pe panta scepticismului atât de deprimant. Păcate vede el copilul și azi destule în jurul său și este destulă primejdie pentru viitorul unui neam că își crește lăneretul în bae de păcate. Apucăturile materialiste ale celor mari, grija lor fatală de a-și agonisi mai mult comori pământești, grija tot mai mare căci și nevoile sunt tot mai grele și mai multe; tot acest mediu de viață actuală, — prea actuală — nu este de loc favorabil zămislirii unei generații în care neamul să-și pună prea mari nădejdi. Practicismul american, pentru care s'a pornit și la noi un curent destul de accentuat nu trebuie debunăseamă disprețuit, dar nici făcut din el un idol. Și atunci vine în ajutorul educatorului trecutul neamului, din care, ca din orice trecut, noi oamenii prezentului nu mai vedem decât ceace a fost mare, ceace a fost eric. Legendificarea trecutului este o lege social-psihologică folositoare oamenirii. Din toate faptele oamenilor, puținul bine, chiar numai o umbră de bine, ne apare mai mare, mai admirabil, căci timpul șterge nemernicia păcatului, voind par'că să ne spună că numai ceace a fost bine, ceace a fost sublim are dreptul să

treacă nemuritor la urmași. E drept că omul de știință, istoricul crisoavelor dă în cercelările sale peste păcate ale trecutului, uneori neîntrecute de prezent; dar aceea înseamnă știință, nu educație.

Educația câștigă mai mult dacă nu prinde tot trecutul, ci numai partea dumnezească a unui popor, căci prin aceeași parte sufletul copilului poate deveni mai bun. Și tocmai acesta este scopul educației: să-l facem pe copil mai bun. A spune dar din trecut numai partea măreașă a faptelor, nu înseamnă nici minciună și nici pagubă pentru educație.

Idealizarea faptelor mărește eroizarea căl se poate a celor ce au făcut ceva mare în trecut, trebuie să ne fie prima grijă când predăm istoria copiilor mai ales în clasele primare. Pentru că sufletul plătând al copilului, prin însăși structura sa simte nevoia unui sprijin, fie el chiar închipuit, dar care să-i apară ca un erou demn de admirat. Dacă nu i-am dat în fiecare lecție ceva de care să fie atras, ceva pe care să-l admire copilul, lecția noastră nu are nici valoare educativă; și nici sufletul copilului *setos după eric* nu se simte mulțumit. Iată pentru ce e o neertată greșală de a pune pe bietul copil, plantă dornică de creștere, să-și umple capul cu înșirări de fapte neînsemnate, cu date cari n'au nici un înțeles dacă nu sunt legate de un fapt sau de un erou mare.

Învățătorul educator, creator de suflet, prin modul său de predare, prin povestirea convingătoare și plină de admirație, prin transpunerea sa într'o lume ideal de măreașă, vă *invia trecutului* în fața copiilor și la un moment dat și elevi și învățători vor trăi măcar o oră într'o lume legendară. Lume închipuită, idealizată, exagerată poate, dar *fertilă în suflet* curat și eric, de care avem nevoie. Slova sarbădă a cărții se transformă în atmosferă de entuziasm și acest entuziasm este parfumul aducător de sănătate unui neam. Vai de neamul ai cărui copii sunt lipsiți de admirație, de entuziasm și cari sub imperiul unei științe prea practice, au îmbătrâ-

nit înainte de vreme. Dascălul care știe aprinde focul în jurul eroilor, ridicându-i în lumina unui trecut idealizat, a făcut aproape tot alăta pentru neamul său, cât au făcut aceșii eroi ai trecutului.

Va fi cu atât mai ușor pentru noi să idealizăm și să legendificăm trecutul, cu cât avem în urma noastră legiuni întregi de eroi și veacuri de fapte mărețe. Avem o istorie bogată în fapte mărețe și în oameni de ispravă; rămâne numai să avem dorul și puterea de a-i învia, de a-i aduce în clasă cu toi ceace au avut ei divin în ei. Chiar trecutul apropiat e plin de eroi și de fapte cari fac mai mult decât toți anii și vorbele goale pe care la unele școli le învață micii papagali. Bihorul își are și el eroi, ca Ciordaș, Bolcaș și Bogdan, omorâți pentru o credință, în jurul Beiușului. Nu-i o minciună să-i prezinți în legendă frumoasă copilașilor

Crișanei; vor fi cu atât mai mândri că și dintre ei se pot ridica eroi. Acesta este poate singurul regionalism folositor întregului neam.

Dar dacă trecutul nostru este atât de bogat în eroism, nu mai puțin favorabil pentru admirația lui este sufletul Românului. Rasa latină mai mult poate ca alte rase, a fost înclinată spre idealizarea și admirația trecutului său. *De mortuis nihil nisi bene* — vrea să spună că din trecutul oamenilor să nu mai pomenim decât ceace au avut ei mai bun.

Trezirea la viața nouă a poporului nostru *sufletul-forță* atât de necesar ca să oprească vânturi dușmane, nu-și poate găsi mai bogal izvor decât în idealizarea pricepută a trecutului. Învațați pe copii să admire trecutul și prin aceasta ați pus temelie sănătoasă prezentului și viitorului!

George Bota

Propaganda Coperatistă în Bihor

În luna Decembrie 1924 s'au împlinit 80 de ani de când niște țesători din orașul Rochdale din Anglia, în răssetul ștrengăresc al unor copii neștiutori de puterea unirii și poate plățiți de marii comercianți, au ridicat obloanele unui mic *magazin de consum* care să le procure în timpul de grevă ceiace le eră mai de trebuință: zahăr, făina și orez.

Cine ar fi crezut, atunci, ca muncitorii din fabricile de țesut dela Rochdale, cunoscuți mai târziu sub numele de *pioneri*, să croiască un drum nou în politica lor de revendicări?

Și cu toate acestea, *pionerii din Rochdale* au arătat lumii că nu prin revoluție se pot câștiga revendicările materiale foarte juste ale muncitorimii, ci prin colaborarea, prin unirea, prin cooperarea tuturor acelor cari-și doresc cu adevărat ridicarea materială și prin aceasta ridicarea morală.

N'ar putea fi înțeleasă mișcarea pionerilor, dacă n'am aminti programul de activitate al lor, care cuprinde principiile cardinale ale cooperăției.

Acest program, după talmăcirea dată de savantul profesor dela Sorbona, *D-l Charles Glde*, este următorul:

„Societatea are de scop:

1. Formarea unui capital pentru emanciparea proletariatului nici de cum prin înceata, dureroasă și învechita procedare a economiei, ci prin cumpărarea în comun a merindelor necesare vieții lucrătorului;

2. Construirea de case cu preț de cost;

3. Înființarea de stabilimente industriale și agricole cu însoitul scop:

a) A produce direct și în mod economic tot ce e necesar pentru trebuințele clasei muncitoare.

b) A asigura munca lucrătorilor cari sunt în lipsă de lucru sau cari nu câștigă decât salarii de foame.

4. Educația și lupta contra alcoolismului;

5. Și ca scop final cooperăția integrală, adică construirea de *micș lumi*, cari să organizeze producția și repartiția și care să se înmulțească prin exemple și propagandă.

Se vede că acest program depășește cu mult domeniul destinat cooperăției; el este un întreg plan de reînviere socială:”

Nu se putea ca acest mare program să rămână numai între granițele Angliei.

Principiile călăuzitoare ale programului *cinstiților pioneri din Rochdale* au trecut granițele altor țări, modificându-se după împrejurările locale din fiecare țară.

Între țările unde au trecut ideile puse în practica de muncitorii dela Rochdale, a fost și România.

La noi, însă, cooperăția a luat naștere sub forma de credit, — bănci populare — întrucât situația muncitorimii noastre, mai ales a țărânilor, diferea de a celei din Anglia.

Că în acele grele momente economice, prin care trecea țărânilor români, s'a găsit un mare sprijinitor al ei, care să activeze ideile venite din Anglia aici, în persoana marelui ministru Haret, este foarte adevărat; însă, nu mai puțin adevărat este că Haret, fără ajutorul neprecupețit pe care i l-a dat *pionerii* culturii românești — învâțătorii — n'ar fi putut face mare lucru.

Mulți învâțători, dintre cei cari s'au devotat cu tot sufletul mișcării cooperatiste, trăiesc și azi și ap-

roape toți au rămas legați de această mișcare. Și pentru ce au rămas în cooperatie? Pentru că în ea se manifestă exemplul *solidarității* economice celei mai dezvoltate; pentru că ea presupune o organizare, a producției care să garanteze *rendementul maxim*, înălțurând intermediarii și prin aceasta să aducă în mâinile săteanului întregul preț al produselor sale.

Dascăli bătrâni de dincolo de Carpați și-au făcut datoria. Ei au reușit ca să scape pe satean din mâinile cămătarului. Astăzi cooperatia de credit dela noi e așezată pe baze destul de solide. Urmează acum ca, alături de ea, să se întărească și cooperatia de producție și consum care, orice s'ar spune, e la începutul ei și căreia par'că nu-i lipsește de cât sufletul cu care a pornit cea dintâi.

Cum se prezintă mișcarea cooperatistă în ținuturile alipite? Dintre toate aceste ținuturi Basarabia a avut într'adevăr o puternică organizație cooperatistă. În Ardeal și mai ales aici în Bihor abia se numără câteva cooperative care-și duc viața greu de tot. De bănci populare nici vorbă. Dar ca să vedem necesitatea unei propagande cooperatiste aici, nu-i nevoie să avem statistici la îndemână. E de ajuns dacă luăm seama că aici, ca și aproape peste tot, mai toate pădurile sunt exploatare de *străini*, iar Românii văd cu durere cum le rămân munții golași, iar ei siliți peste câțiva ani să ia drumul pribegiei.

Dar la șes nu-i tot așa? Săteanul muncește cât poate, iar de munca lui se folosesc alții, mai ales străinii. E nevoie, deci, de organizarea vieții economice a țărânilor. Și această organizare nu se poate face decât prin *cooperatie*. Ea este aceia care poate ridica starea economică a Bihoreanului, care până acum a fost rea din cauza vitregiei timpurilor și continuă a fi rea din cauza nepăsării noastre.

Învățătorimea dela țară mai mult, și celor dela orașe pentru cartierele marginase, îi incumbă datoria de a *studia* și a *înfăptui* aceasta. Unul dintre punctele programului activității extra școlare a învățătorului trebuie să fie „*propaganda cooperatistă*”.

De sigur că se vor întâlni pierdici multe și serioase. Dar unde nu întâlnești pierdici? Unde s'a văzut că o idee oricât de bună să fie îmbrățișată de toți? Unii din interes personal refuză a da sprijin, alții din ambiție.

Așa cred eu, trebuie dusă lupta economică. Nu cu sgomot mare, nu cu ciomagul în mână vom putea lua din mâna străinului averea noastră, ca s'o dăm adevăraților și celor dintâi proprietari ai ei.

Nu mai așa se va ridica bihoreanul nostru. Căci este constatat că țărâni care șed bine sub raportul economic, sunt ridicați și din punct de vedere cultural și moral. Când vom ajunge ca țaranul să-și primească întreg produsul muncii lui, când acest produs nu se va mai furiga în buzunarele intermediarilor, să fim siguri că imoralitatea și neștiința dela sate vor dispărea.

Terenul e fertil. N'asteapta decât brațe vâjoase și pluguri bune ca să se înceapă munca grea de desfructare.

A. Nicu,
învățător.

DRUMURILE*)

— Scrisoare către învățători —

Nu cunoaște lumea cine n'a văzut-o. Îndemnuri lăuntrice ne împing fără astâmpăr către cercelarea și patrunderea ei. Vecinică va fi bucuria de a vântura căile așezate ale lumii. Așa a fost întotdeauna dela păstorii hoinari din Scriptură și până la drumețul limpurilor de ușoară călătorie: timpul mașinilor de sburat și al corăbiilor cu înjeală. Astăzi nimeni nu mai călătorește pe jos ca Tales din Millet ori ca predicatorul medieval din Amiens. În om sunt instincte de paseri. Iar fi trebuit aripi. Dacă ar fi plantă s'ar rupe din rădăcini. Il tulbură cocorul care se duce spre Capricorn și-l agită paserea care se suie la cer. Un neastâmpăr instinctiv îl duce de colo până colo. Nu s'a văzut om care să nu iasă din sălașul său, din orașul lui. Miracolul dela Königsberg e printre minunile cari trebuie să fie.

Drumurile sunt fericiri.

Fărmețul copiilor e să umble. Cine vrea să-i înliță în îngrădirea casei și ucide. Sunt pasări cari se spânzură când sunt închiise.

Copilul e hoinar. El umblă turburând sufletul bătrânilor în toate poveștile lumii, dela casa cuminte a moșului necăjit până în grădina de minuni a Sfintei Mercuri, ori din castelul împăratului ursuz până în pădurile vii ale zănelor din alte țărâni. El umblă în Andersen și Perrault. În cea din urmă mare poveste a omenirii, un Nils Holgerson, copil din casele Nordului, străbate Suedia păduroasă pe aripile unei găște sălbatice.

Niciun copil n'a dat îndărăt dela drumuri povestite ori arătate. Robinson e visul și bucuria lor, inspiratorul aventurilor de creațiune.

Orice copil are nevoie de sânge, — de sânge generos, spune Spencer, — și acesta se câștigă în plimbări, în neconținută agitație fizică.

Oamenii și florile traesc bine numai în aer curat.

Pentru aceasta, plimbarea copiilor e mai însemnată de cât înțelegerea memorată și memorizarea absurdă. Cine a înțeles realitatea vieții acesteia, acela umblă și înalță. În Germania, vara, se împletesc ghirlande de copii, pe toate drumurile orașelor și câmpurilor. Duminecă, e un freamat de viață în trenuri, în parcuri, pe lacuri, în pădurile de umbră și de ciripire. Elveția alungă din orașele ei toate legioanele de școlari. În Anglia se culeg milioane de flori pentru vasele și pahăruțele din camine. Cea mai măreață revărsare de oameni e aceea care inunda țarinile și pădurile puritane, Dumineca și sârbătoarea.

Ne gândim și noi la copiii noștri; ne gândim mai ales la copiii din orașe cari traesc: ca iasca pădurii în negura stradelor cu o șuviță de cer, în usca-

*) Din revista „Lamura” 1923.

ciunea de piatră a ulițelor fără pomi: ne gândim la aceia pentru cari lanul împesărit de maci ori pădurea cu învăpăiate mărturisiri de privighetoare e un vis; ne gândim, — îndrumători ai copiilor — la copiii cari nu cunosc bucuria fragedă a unui cântec din văzduh, și nici n'au văzut miraculoasa lume a florilor, a cuiburilor, a găngănilor . . .

Acolo, sub străluminata boltă . . . de visuri și de rugăciune, acolo unde cântă și lucrează apa, acolo unde se înalță subțire firul obosit al spicului de pâine, acolo unde se leagăna cuibul și zboară agitată purtătoarea de ceară și de miere, acolo, copiii școlii de mâine, vor ascuți marile lecții ale naturii, cari vor educa și întări conștiința umană.

Fiecare drum trebuie să fie o școală, o lecție activă care să sporească neconștient conștiința despre lucruri și fapte. O astfel de lecție coprinde mult și cere o pătrunzătoare iscusință a celui ce o cugetă și o face.

Cartea naturii are nevoie de răstoitori îndemnați, de adânci tălmăcitori spirituali: Nu e funcție socială care să întrecă atunci greutatea funcției de învățator. A instrui un copil e mai greu decât a învârti piatră de osândă a lui Samson.

Fiecare drum trebuie dar cugetat și pregătit. Dincolo de granițele orașului, copiii vor fi duși să pipăie cu sufletul vieța pământului, cosmosul tot și acel „anima rerum” care dă cugetării pătrundere și adâncime.

Formele și lumina se vor ceti deslușit în frumusețea nestatornică a norilor; muzica o va cântă pasarea, codrul și apa, Isoadele artei stau pretutindeni. Geniul și capriciile Creațiunii vor isbi gândirea. Ingeniozitatea minții o va pregăti iscusința savanta a firii. Natura predica efortul și instruește fără turburare, săpând mereu în inimă, marea lecție a iubirii.

Purtați acolo sufletul copiilor. Din fericita școală a naturii duceți-i apoi în clasa de lecții umane: satul și orașul.

Cercetați bine lucrurile și omul. Sunt acolo silințe, obiceiuri, fapte, tradiții, poezie cari trebuie să se cunoască și să se pătrundă.

În fericita lună a florilor trecerea copiilor printre întăcărișii maci ai marilor de grâu va aminti întoldeauna simbolică icoană a lui Weble: „Isus și ucenicii lui în holdele din Samaria”.

Neuitata va rămâne idila copiilor când mâinele lor vor mângâia spicele de pâine și vor deosebi floarea strânsă a ovăzului de răsfiratul spic al secării. Tot așa va fi când hainele lor se vor polei cu praful de aur al rapiței ori când acoperiți de raze vor trece prin câmpiile toamnei și vor întinde mâna după lungele Domnului.

Neuitat tablou va fi și acela când fericirii școlari vor stă să deslușească frumusețea vie după hainele împărătești ale florilor și gândacilor ori când

incremenți de săgetarea ciocârliei vor privi suirea ei la cer. Atunci, făcut din raze și iubire, va veni și la noi întru nemurirea acestor icoane un Jean François Millet, pictorul pământului francez și cântărețul muncii în „Spicuitoarele” din Luvru.

În largul coprins al naturii, în frumusețea schimbătoare a norilor, în ramura îngreunată de rod, în apa vie a râului, în floarea risipitoare de bucurii, în vieța gândacelui care sclipește ca o sfărâmată de rubin și în suirea la cer a sufletului de sburătoare, copilul va simți adânc forța și efortul mistic din care curge vieța și care e Dumnezeu. Acolo se va zămisii atunci rugăciunea cea adevărată. Ea n'a venit nicio dată din carte, ci din puterea cea de taină a vieții.

Aceasta e învățătura.

În învățarea naturii în natură, stau nu numai cheile de armonizare a relațiilor sociale dintre oameni, dar și tot adevărul și poezia vieții.

Gh. D. Mugur.

Epoca constituirei Principatelor Române.

Idei din prelegerea ținută la „Universitatea liberă” la 2 Martie 1925.

de prof. Gh. Sojronle.

Originea principatelor Române, — mai ales a Țării Românești — a fost și este încă una dintre problemele cele mai dificile ale istoriei noastre naționale.

Greutatea provine nu numai din insuficiența izvoarelor, din lipsa de descrieri de călătorii, primul fiind Peter Spereau și Ulrich von Tenzstând la 1386, dar și din contradicerea dintre tradiție și izvoarele scrise.

Tradiția întemeierii Țării Românești este sclălulită cu mult posterior evenimentului. Ea se găsește mai întâi scrisă în „Cronica Anonimă” care a fost redactată pe la finele secolului XVII-lea. Nici chiar cronicarul Moxe, care scria pe la 1620, n'o cunoștea.

Această tradiție este influențată de aceea a întemeierii Moldovei, formulată mai limpuru și păstrată încă în primele manifestări istoriografice moldovenești.

Tradiția întemeierii Țării Românești cuprinde două părți: una privitoare la Banatul Basarabilor din Oltenia, înființat prin Românii veniți din miază-zi de Dunăre „multă vreme” înainte de întemeierea principatului „a toată Țara Românească” alta despre descălecatul lui Radu Negru din Amlaș și Făgăraș, căruia se atribuie întemeierea principatului în întinderea mai târzie.

Prima parte a tradiției se adevărește, pentru că într'adevăr o migrațiune s'a produs de la Sud la Nord, — sub acțiunea năvălirii Avarilor, Slavilor, Bulgarilor.

Momentul când ea s'a produs este un punct de discuție între istorici.

În orice caz ea e cu mult înaintea așezării Ungurilor în Panonia și a înalțării lor în Transilvania; nici vorbă nu poate fi, cu atât mai mult — de sec. X—XIII cum susțineau interesele istorici Unguri și Germani. Migrațiunea a produs o intensificare a elementului românesc din vechea Dacie Traiană.

Partea a doua a tradiției însă cu Radul Negru-Vodă „mare herțeg pe Amiaș și Făgăraș”, nu se poate menține la critica istorică. Ea a fost totuși admisă de A. D. Xenopol, care pornind dela „Cronica Anonimă”, a format teoria sa asupra descălecătului Țării Românești din Ungaria.

Constituirea Țării Românești se face prin încheierea voevodatelor și cnezatelor dela Sudul Carpaților într'un singur Stat. Fie că vor fi fost cândva sub supremația Bulgarilor, fie sub a Asăneștilor, a căror supremație, după D. Onciul — a fost personificată prin legendarul Negru-Vodă, aceste voevodate sunt existente cu mult înaintea sec. XIII-lea. Ele sunt primele formațiuni politice românești. Se constată încă pe la anul 1000, în jurul Silistrei — la sudul și nordul Dunărei — voevodate românești, ca și lui: Talul, Sacca, Seslav.

Dupăce Imperiul Româno-Bulgar decade — după moartea lui Ioan Asan (1218—41 și după ce opera de infiltrare ungurească este micșorată și oprită prin năvălirea tătarilor, dar și cu unele rezultate favorabile nouă, Tătarilor (1241); tes la iveală cele două voevodate a lui Litovolu și Seneslav. Din diploma de donațiune pentru Cavalerii Ioanși ai lui Raimbaud — dată de reg. Bela IV la 1247 — ce ne interesează e pomenirea existenței cnezatelor și voevodatelor române dela Sudul Carpaților.

Litovolu — după moartea lui Seneslav — deși s'a spus și contrarul — cucerește voevodatul dela Răsărit de Ol. Prin această pună bazele Țării Rom. Cade în lupta cu magistrul George al Ungurilor la 1279.

Fie că pentru neplata tributului pentru noua cucerire, fie pentru Hațeg sau Banatul de Severin — moartea lui Litovolu în luptă constituie primul act de martiraj pentru independența națională.

Dacă mai târziu, după asigurarea independenței prin marea înfrângere ungurească dela Posada (1330) din partea „Marelui Basarab Voevod”, găsim pe iscusitul Vlaicu-Vladislav (1364—73) declarându-se vasal al lui Ludovic cel Mare (1342—82), aceasta nu trebuie să ne înșele. Este o recunoaștere de supremație numai pentru „Amiaș și Făgăraș”, primite ca feude ungurești dela rege, după 10 Oct. 1366, care voia să aibă prieten pe Voevodul transalpin, de care depindea situația sa în Banatul unguresc al Vidinului, de curând cucerit prin alungarea lui Străsimir, cumnatul lui Vlaicu.

Der Radul I Basarab (1373—74), tatăl marelui Mircea cel Bătrân nu mai recunoaște suzeranitatea reg. Ungariei El renunță la feudele din Amiaș și Făgăraș. Prin această asigură completa independența politică a țării sale și devine independent de reg. Ungariei. El este Negru Vodă al tradiției sau Radul Negru al cronicarilor.

Despre el, Const. Căpitanul zice: „După ce au trecut Domnii n'au mai avut stăpânire peste Românii din Ardeal, iar nici pe dănsul să-l stăpânească cineva n'au fost.” Acestea concordă perfect cu faptul părăsirii posesiunilor ardelenesti de către Radul I Basarab.

Lui I s'a atribuit deci — ca coresponzător cu Negru Vodă — fundarea statului, a mănăstirilor, a instituțiilor Țării Românești.

Rezultat al condițiilor de politică generală, al necesităților economice, etc. Țara Rom. merită să aibă ca și sora sa vecină Moldova — rolul de obstacol al înalțării Turcilor, este rezultatul politic al evoluției poporului român până în sec. al XIV-lea.

Ca în Țara Românească și în Moldova — a cărei întemeiere este pusă unanim de cronice la 1359 se adeverește existența elementului românesc cu mult înainte de această dată. Deci nu ca o descălecare din Maramureș prin Dragoș-Vodă, vânătorul de boari, într'o țară pustie, ci ca o contopire a cnezatelor și voevodatelor anterior existente într'un singur mănunchiu politic poate fi prezentată întemeierea Moldovei.

Dintre știrile referitoare la existența Românilor anterior întemeierii în Moldova, este interesantă aceea din 1164, privitoare la fuga lui Andronice Comnen, cel călăuzit de *Vlahi*, aceea din 1166, cu referire la expediția Bizantinilor, pusă la cale de marele Manuel Comnen contra Ungurilor, expediția condusă de Leo Balatzes și călăuzită de *Vlahi* prin locurile necunoscute.

Apoi chiar dacă din mult discutatul document din 1134, referitor la Ivanco Rostislavici principe al Bărladului, nu se poate admite această formație politică, se poate scoate indirect dovada existenței elementului românesc.

Apoi sunt numeroasele știri din cronicile rusești referitoare la Brodnici (Bordon) — locuitorii dela Vaduri pomeniți la 1148, la 1223, sub Voevodul lor Ploscănea și așezați în partea sudică, ca și la Bolochoveni, Români ungureni, din partea nordică.

Dacă acești Români abia pe la jumătatea sec. al XIV-lea au constituit statul moldovean, cauza a fost și stăpânirea Tătarilor, care dela 1241 se întinde dela Carpați până departe în Răsărit. Contra lor pornește Ludovic cel Mare, celebra expediție din 1345, condusă de Andrei, fiul lui Lațcu. După victoria câștigată, la care vor fi participat mulți Români și poate și Dragoș-Vodă, din Maramureș, producându-se un

„vacuum” politic la răsăritul Carpaților, Dragoș-Vodă face o țară nouă sub supremația reg. Ungariei, Domnind doi ani, fiul său Șes 4 ani, rebelul Voevod din Maramureș, Bogdan, trece munții, alungă pe urmașii și partizanii săi și pune bazele unei țări independente de reg. Ungariei, pe care îl învinge în mai multe lupte. Incepându-și domnia, probabil la 1349, Bogdan-Vodă moare la 1365 și e înmormântat la Biserica din Rădăuți.

Dragoș-Vodă e începător al Moldovei, Bogdan-Vodă e adevărat întemeietor. De vechile drepturi — sub domnia Imperialistă și feudalistă a Angerailor — începe marele rol de politică generală a Țărilor Române.

INFORMAȚII

— La examenul de defintivat ținut în luna Martie a. c. la școala normală de învăț. din Oradea-Mare, au fost declarați reușiți: Riza Alexandru, Săndulescu Alexandrina, Petrescu Constanța, Vârlau Constantin, Roșcăneanu G. Const., Taraș Gh. D-tru, Pop Cristina, Diamandi Alex., Panaitescu J. Mariu.

PARTEA OFICIALĂ

No. 1135/925.

Vă facem cunoscut că Ministerul a aprobat lucrarea „Cartea bunilor români,” înlocuită de d. Lt.-Colonel R. Ionescu Morel (Str. Austruului 7 București) și a dispus că poate fi citită de elevii școalelor primare și recomandată bibliotecilor școlare.

Prețul unui exemplar este 20 lei. Doritorii, pentru procurarea broșurei, se pot adresa autorului.

Director General;
(ss) P. Ghifescu.

No. 1237/1925.

Ministerul Instrucțiunii Direcțiunea Generală a învățământului Primar și Normal Primar Suntem informați că un oarecare domn. Georgescu, prelinș artist dramatic, se prezintă pela școli cu o autorizație ca să dea reprezentații, promițând că va donă 20—30% din încasări, dar nu numai că nu se ține de cuvânt, ci și dispăre fără urmă neplătind nici impozitele la percepții.

Intrucât reprezentațiile ce dă acest cabotin sunt vălămăloare, Vă facem cunoscut că Ministerul reține asemenea autorizație și Vă roagă să comunicați școalelor să nu mai fie primii niciari.

Director General;
(ss) P. Ghifescu.

No. 1236/1925.

Ministerul Instrucțiunii Direcțiunea Generală a învățământului Primar și Normal—Primar

În regulamentul de ad-tare al școlilor primare și normale se prevede, că certificatele pierdute de elevi din diferite cauze se anulează prin Monitorul Oficial și Buletinul Oficial, plăindu-se taxele cuvenite de către cei interesați.

Anulările până în prezent se făceau de Minister pe baza intervențiilor directorilor de școli. Cum acestea sunt simple lucrări mecanice care iau timp și nu înrăuresc cu nimic asupra textului, cu onoare Vă facem cunoscut, că Ministerul a aprobat ca în viitor publicațiile de anulare de certificate pierdute sau distruse să se facă de Inspectoratele școlare Regionale cari vor face intervențiile direct la Ad-ția Monitorului Oficial și Buletinului Oficial.

Director General;
(ss) P. Ghifescu

No. 1238/1925.

Conform ord. Minisl. Instr. se aduce la cunoștința tuturor că, potrivit art. 5 și 6 din legea pentru recrutarea armatei, nimeni nu poate fi admis în serviciile publice până nu dovedește că a satisfăcut legea de recrutare. Se va verifica actele personalului de serviciu de pe lângă administrația școlară

Director General;
(ss) P. Ghifescu

No. 1356/925.

Vă facem cunoscut că în sensul ord. Ministerial No. 25371/925. Bir. B. toate secțiunile de adulți de pe lângă școalele industriale și învățământul muncitoresc au să treacă pe ziua de 1 Martie a. c. în sarcina și sub controlul exclusiv al Ministerului Instrucțiunii. Vă rugăm să luați măsurile cuvenite pentru buna funcționare și îndrumare a lor. În legătură cu aceasta am făcut constatarea că ținându-se strict de litera legii, dnii subrezvizori școlari au dispus ca cu ziua de 15 Martie cursurile de adulți să fie sistate adică reduse la 2 ore pe săptămână, chiar și în localitățile unde aceste cursuri începuseră abia în Ianuarie, ba chiar și la mijlocul lui Februarie. Ori această interpretare a legii nu este corectă și în conformitate cu interesele instrucției și cu scopul adevărat al legii. Cursurile de adulți are senz să fie reduse acolo unde au început la 15 Noemvrie și au funcțional regulat timp de 4 luni. În localitățile însă unde abia au ținut o lună sau două ele trebuiesc continuate și ținute regulat până când implinesc termenul de 4 luni sau cel puțin pă-

nă când lucrările agricole permit o frecvență mai regulată. În scurtul restimp până la 15 Martie Revizorii de plasă nici n'au avut timp să le cerceteze pe toate și să examineze rezultatul conform instrucțiunilor primite de la Inspectorat.

Veți lua măsurile convenite ca cursurile de adulți să se continue până la limita legală.

p. Inspector Șef. (ss) **Tulbure.**

No. 1393—925.

Avem onoarc a Vă face cunoscut că ferile de Paști vor începe cu ziua de 10 Aprilie și vor dura până la 24 Aprilie inclusiv, iar scl. române de stat vor ține ferile reglementare (Duminica florilor, Duminica Tomei).

No. 2175—924.

Învățătorii cari au primit pentru școala lor materiale gratuite elevilor săraci, din suma de 10,000 Lei dată de on. Minister, ne vor trimite în curs de 8 zile tablou arătând numele elevilor, monașul și costul acestuia.

Având și noi să facem descărcarea sumei, față de cei neglijenți vom aplica măsuri aspre reglementare.

No. 1004--925.

În baza ordinului Inspector. Reg. No. 2628—925. și al Min. Instr. No. 25651—925. Vă facem cunoscut, că sumele ce se cuvin membrilor corpului didactic pentru:

- a) cursurile complementare,
- b) cursurile de adulți și lucru manual,
- c) cursuri de perfecționare, pedagogic etc.,
- d) prima de deplasare în zona eterogloă,
- e) plata salariilor pe 6 luni pentru învățătorii decedați se vor plăti numai cu aprobarea pealabilă a Ministerului.

Oradea-Mare, la 23 Martie 1925.

No. 1181—925.

Minist. Instr. Dir. Gen. a Inv. Normal-primar ne face cunoscut următoarele cu privire la eliberarea duplicatelor după certificatele de absolvirea cursului primar:

La școlile unde arhivele sunt distruse din timpul războiului și deci nu există posibilitatea unui control, Ministerul hotărăște ca acei cari cer astfel de certificate trebuie să depună examen ca pregătiți în particular, după toate normele legale. Director general (ss) P. Ghîțescu.

No. 1241—925.

Conform adresei Oficiului Sanitar al Județului Bihor cu Nr. 659—925, se aduce la cunoștința tuturor că vizitarea sanitară a membrilor corpului didactic se va face în fiecare zi de lucru.

No. 1192—925.

Avem onoarc a Vă face cunoscut, că Revizorul școlar al Jud. Covurlui prin adresa No. 1259—925, face cunoscut On. Minister că un oare care Ion Coșcița dându-se drept învățător din Basarabia, se prezintă pe la revizoriile școlare cerând post și convingându pe sătenii de prin satele în care nu sunt preoți, că el având studiile cerute, se va preoți, exorcându-l cu sume de bani.

În urma ord. Min. No. 32491—925. se aduce la cunoștința tuturor că acestui individ nu i-se acordă post de învățător.

No. 1205—925.

Vi se face cunoscut, că Ministerul a aprobat ca învățătorul suplinitor V. Ivanoviciu de la școala din com. Mesim-Manle județul Durostor, fiind destituit pentru beție, fapte imorale și nereguli în școală, să nu mai fie numit la nici o școală din țară.

No. 1239/1925.

România, Ministerul Instrucțiunii, Direcțiunea Generală a Învățământului Primar și Normal Primar Seria A.

În vechea lege a învățământului primar se prevede pentru elevii străini o taxă de frecvență în școala primară. Prin noua lege s'a prevăzut obligativitatea pentru fiii de cetățeni români exceptându-se obligativitatea cu privire la fiii de cetățeni străini după teritoriul țării și fără a li-se mai impune taxe de frecvență. — Fiind în interesul național ca și copiii străini să fie instruiți în limba țării și educația lor să se dea în sensul aspirațiilor noastre naționale, cu onoarc Vă facem cunoscut că Ministerul a dispus ca toți copiii de cetățeni străini să nu mai fie impuși la taxe speciale de frecvență.

Director General:
Petre Ghîțescu.

FABRICA CHIMICA SOCIETATE ANONIMĂ FRAȚII MÜLLER

TELEF. 14—11. ORADEA-MARE STR. VLAICU 20.

Produce în calitate — garantată
ca în timp de pace — cerneală
superioară de scris, copiat, hekto-
graphal, lușuri de desen, și de
stampile în toate colonile între-
buințate; de ceara roșie de sigil,
vopsele artistice, — și de
studiu, în ulei, vopsele aqua-
rele — în nasturi.

Cereți în toate librăriile și papetăriile cerneala MÜLLER de care se folosesc toate școlile și oficiile din România-Mare

Nu este bun patriot cel care nu sprijinește
— — — — — industria internă! — — — — —

// DOROTHEUM //

Birou de licitații Str. Ciorogariu No. 14

Primește și vinde în licitații pe lângă condiții avantajoasă obiecte de artă: Porcelanuri, tablouri, lucruri de mână, mobile etc., etc.

În atențiunea onor. public!

Firmă Românească „CORVINUS“

Institut de liniatură, fabrică de registre și legătoriale de cărți

ORADEA-MARE
Bulev. Regele Ferdinand 16.
Proprietar: ILIE FERDINAND

Mal effin ca ori unde!

Librărie—Papetărie

Oradea-Mare, Piața Unirii 16.

CORVINA

Depozit de cărți de școală, cărți literare și de știință; biblioteca „Pentru toți”, „Căminul” etc. Depozit de hârtie. Furnituri de birou și recuzite de tot felul pentru școli.

Tipografia: Strada Francisc Deac No. 2. Telefon 10-02.

Aranjată cu cel mai variat și modern material. — Execută

prompt și cu prețurile cele mai moderate:

Ziare, Broșuri, Reviste, Afișe, Bilanțuri, Anunțuri,

Invitări, Registre, Cărți de vizită și tot felul de

lucrări atingătoare în aceeași branșă.

TIPOGRAFIA ȘI LIBRĂRIA ROMÂNEASCĂ
SOCIETATE ANONIMĂ
ORADEA-MARE

Librăria:

B-dul Regele

Ferdinand 11. Tel. 10-16

Asortată cu tot fel de cărți didactice și rechizite școlare; reviste

și cărți literare și de știință românești și străine, furnizează cu prețuri de concurență:

Hârtie, Creioane, Tocuri, Pențe și Materiale pentru

Bănci și Birouri.

Legătoriale de cărți: face orice lucrări ireproșabile în

această branșă; adresați-vă cu toată încrederea pentru convingere.

Comenzile se efectuează cu cea mai mare atenție și prompt. ::::